

Райчева Світлана Іванівна

*суддя Господарського суду Одеської області,
здобувач ступеня доктора філософії (081 Право)*

*Державного університету «Інститут економіко-правових досліджень імені
В. К. Мамутова Національної академії наук України»*

Raicheva Svitlana

*Judge of the Commercial Court of Odesa Region,
PhD Student (081 Law) of the*

*State Organization «V. K. Mamutov Institute of Economic and Legal Research
of the National Academy of Sciences of Ukraine»*

ORCID: 0009-0001-0019-4496

DOI: 10.25313/2520-2308-2025-4-10942

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ВЕКТОР ТРАНСФОРМАЦІЇ ВІДОКРЕМЛЕНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСТВО

DIGITALISATION AS A VECTOR OF TRANSFORMATION OF THE SEPARATE PROCEEDINGS IN BANKRUPTCY CASES

Анотація. Вступ. Стаття присвячена впливу цифровізації на функціонування відокремленого провадження у справах про банкрутство в Україні. Сучасні тенденції розвитку електронного судочинства розширюють упровадження цифрових інструментів, що трансформують традиційні підходи до організації процесу банкрутства, зокрема в частині розгляду спорів у межах справ про банкрутство (неплатоспроможність).

Зарубіжний досвід демонструє переваги цифрового підходу шляхом створення в Європейському Союзі протягом останніх років системи взаємопов'язаних електронних реєстрів банкрутств; у Сполучених Штатах Америки – гії у федеральних судах система електронного подання та управління справами CM/ECF, яка охоплює і суди з банкрутства; у Сполученому Королівстві – використання електронних аукціонів та онлайн-платформи для продажу майна банкрутів (хоч це і не централізовано державою, але стало загальною практикою серед арбітражних керуючих).

Удосконалення технічної сторони відокремлених проваджень з розгляду майнових спорів у справах про банкрутство, а саме визначення статусу та розширення доказового інструментарію, спрощення та скорочення строків документообміну між судом та учасниками справ, забезпечення контролю повноти гії арбітражного керуючого та запобігання зловживань з боку учасників справи, розглядається як спосіб покращення доступу до правосуддя. Особливої уваги заслуговують Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система, підсистема «Електронний суд» ЄСІТС та процес використання електронних доказів, автоматизована система «Банкрутство та неплатоспроможність», платформа Prozorro. Продажі та інші цифрові рішення, що впроваджуються в національну правову систему.

Мета. Дослідити вплив цифровізації на трансформацію правової природи, принципів і функціонування відокремленого провадження у процедурі банкрутства, а також проаналізувати, яким чином впровадження електронних інструментів змінює судову практику та регуляторний підхід у цій сфері.

Матеріали і методи. У статті використано комплексний методологічний підхід, який включає як загальнонаукові, так і спеціальні методи юридичного дослідження. Застосовано системно-структурний метод для визначення ролі процесу цифровізації в контексті модернізації судочинства в Україні. Порівняльно-правовий метод використано для аналізу українських і міжнародних наукових джерел, нормативної бази та практики застосування інструментів електронного правосуддя у сфері національного провадження справи про банкрутство та процесу банкрутства у державах-членах Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки та Сполученого Королівства.

Результати. Встановлено, що запровадження цифрових інструментів підвищує ефективність і прозорість розгляду відокремлених спорів, сприяє оперативності правосуддя, зменшенню адміністративного навантаження на суди та покращенню доступу учасників до правової інформації. Наукова новизна полягає в комплексному висвітленні цифровізації

саме в площині відокремленого провадження як особливої процесуальної форми, що раніше залишалась поза межами цілісного цифрового аналізу. Обґрунтовано доцільність нормативного закріплення у ст. 7 КУЗПБ механізму, за яким докази з основної справи про банкрутство набувають статусу доказів і далі підлягають дослідженню у відокремленому позовному провадженні, наголошено на необхідності вдосконалення інтерфейсу програмного забезпечення та зручних механізмів навігації електронної справи про банкрутство та відокремлених проваджень, розширення доступу судів до реєстрів і подальшої інституційної інтеграції цифрових сервісів у систему банкрутства.

Перспективи. Оскільки, цифровізація розглядається не просто як технічна новація, а як фундаментальна зміна в підходах до організації процесу банкрутства, розгляду відокремлених спорів у справах про банкрутство, важливо продовжити дослідження в частині вивчення ризиків і зловживань у даній сфері її застосування.

Ключові слова: цифровізація, відокремлене провадження, банкрутство, електронне судочинство, ЄСІТС, Prozorro. Продажі, автоматизовані системи, правосуддя, арбітражний керуючий, електронні докази, майновий спір, кредитор.

Summary. Introduction. The article is devoted to the impact of digitalization on the functioning of separate bankruptcy proceedings in Ukraine. Modern trends in the development of electronic justice expand the introduction of digital tools, which transforms traditional approaches to the organization of the bankruptcy process, in particular in the part of considering disputes within the framework of bankruptcy (insolvency) cases.

Foreign experience demonstrates the advantages of a digital approach through the creation of a system of interconnected electronic bankruptcy registers in the European Union in recent years; in the United States of America, the CM/ECF electronic filing and case management system operates in federal courts, which also covers bankruptcy courts; in the United Kingdom – the use of electronic auctions and online platforms for the sale of bankrupt property (although this is not centralized by the state, but has become a common practice among arbitration administrators).

Improvement of the technical side of separate proceedings for consideration of property disputes in bankruptcy cases, namely, determination of the status and expansion of evidentiary tools, simplification and shortening of the terms of document exchange between the court and the participants in the cases, ensuring control of the completeness of the action of the insolvency practitioner and preventing abuses by the parties to the case, is considered as a way to improve access to justice. Special attention should be paid to the Unified Judicial Information and Telecommunication System, the «Electronic Court» subsystem of ECITS and the process of using electronic evidence, the automated system «Bankruptcy and Insolvency», the Prozorro platform. Sales and other digital solutions implemented in the national legal system.

Purpose. To investigate the impact of digitalization on the transformation of the legal nature, principles and functioning of separate proceedings in the bankruptcy procedure; to analyze how the introduction of electronic tools changes judicial practice and the regulatory approach in this area.

Materials and Methods. The article uses a complex methodological approach, which includes both general scientific and special methods of legal research. The system-structural method was applied to determine the role of the digitization process in the context of the modernization of the judiciary in Ukraine. The comparative legal method was used to analyze Ukrainian and international scientific sources, the regulatory framework and the practice of using electronic justice tools in the field of national bankruptcy proceedings and the bankruptcy process in the member states of the European Union, the United States of America, and the United Kingdom.

Results. It is demonstrated that the use of digital instruments significantly enhances the efficiency, transparency, and accessibility of adversary proceedings in insolvency, facilitating faster case management and improved information access for stakeholders. The scholarly novelty lies in the integrated examination of digitalisation specifically in the context of separate proceedings, a topic previously understudied. The author argues for the inclusion of a legal provision in Article 7 of the Bankruptcy Code of Ukraine that would allow evidence from the main bankruptcy case to retain its evidentiary status and be subject to further examination within separate adversary proceedings. Emphasis is placed on the need to improve the user interface of bankruptcy case management software, introduce convenient navigation tools for electronic bankruptcy files and related proceedings, expand court access to relevant registries, and ensure further institutional integration of digital services into the bankruptcy system.

Discussion. Since digitalization is considered not just as a technical innovation, but as a fundamental change in approaches to the organization of the bankruptcy process, consideration of separate disputes in bankruptcy cases, it is important to continue research in terms of studying risks and abuses in this area of its application.

Key words: digitalisation, separate proceedings, insolvency, e-justice, UJITS, Prozorro. Sale, automated systems, justice, insolvency practitioner, electronic evidence, property dispute, creditor.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку правової системи України свідчать про зростаючу роль цифрових технологій у судочинстві. Запровадження електронного судочинства розглядається як один з ключових напрямів оптимізації та модернізації судової системи [1]. У процедурі

банкрутства, де паралельно з основною справою можуть розглядатися численні майнові спори, цифровізація відіграє особливу роль. Саме в частині таких окремих проваджень (відокремлених спорів) виникає потреба у пришвидшенні розгляду, оптимізації судових витрат, мінімізації зловживань та

забезпеченні єдності процесуальних стандартів. Цифрова трансформація розглядається як комплексне перетворення усієї судової системи з використанням новітніх технологій, що передбачає не лише запровадження цифрових інструментів, а й зміну підходів до організації правосуддя, вдосконалення процесів та підвищення доступності правосуддя для громадян [2, с. 322]. Зокрема впровадження ЄСІТС, електронного документообігу, відеоконференцій, автоматизованого розподілу справ та електронних доказів — відкриває нові можливості для підвищення ефективності, прозорості та процесуальної економії в межах відокремлених майнових спорів.

Українська судова практика вже адаптується до нових цифрових реалій. Верховний Суд у постанові від 10 вересня 2019 року наголосив, що відсутність повноцінного запуску Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС) не може бути перешкодою для реалізації прав учасників процесу на електронне подання документів. Фактично було визнано, що навіть до повного впровадження централізованої системи сторони мають право надсилати процесуальні документи в електронній формі з накладенням електронного підпису, який законом прирівняний до власноручного [3]. Така зміна підходу демонструє потребу судової системи у цифрових інструментах та готовність забезпечити права учасників за допомогою електронних засобів. Додатковим поштовхом до цифровізації судового процесу став карантин у 2020 році, запроваджений через COVID-19. Рада суддів України рекомендувала учасникам судових процесів подавати документи електронною поштою на офіційну адресу суду [1]. Це підкреслює актуальність використання електронних каналів взаємодії у судочинстві, зокрема й у справах про банкрутство. Наразі поступово запускається ЄСІТС: з 5 жовтня 2021 року в дослідну експлуатацію було введено перші модулі («Електронний кабінет», «Електронний суд», підсистема відеоконференцій), а з 19 жовтня 2023 року реєстрація та використання електронних кабінетів у ЄСІТС стали обов'язковими для низки учасників судових процесів — у господарських справах це стосується юридичних осіб, адвокатів, арбітражних керуючих, органів влади та інших фахових учасників [4]. Отже, законодавець і судова влада визнають нагальну потребу трансформації господарського процесу, включно з процедурами банкрутства, з урахуванням можливостей електронного судочинства.

Окрім власне судового процесу, цифровізація проникає й у суміжні елементи процедури банкрутства — такі як реалізація майна боржників, обмін інформацією між органами влади та арбітражними керуючими, подання заяв кредиторів тощо. Про це свідчить поява нових електронних систем. Приміром, у червні 2024 року в дослідну експлуатацію впроваджено автоматизовану систему «Банкрутство та неплатоспроможність» (АСБН), головною метою

якої є створення єдиного інформаційного простору для банкрутств, що охоплює реєстр боржників у стані неплатоспроможності, реєстр арбітражних керуючих, електронний кабінет арбітражного керуючого та веб-портал електронних сервісів у сфері банкрутства [5]. Усі ці чинники — від судової практики до технічних нововведень — свідчать про нагальну потребу в цифровій трансформації банкрутства.

Метою статті є дослідити вплив цифровізації на трансформацію правової природи, принципів і функціонування відокремленого провадження у процедурі банкрутства, а також проаналізувати, яким чином впровадження електронних інструментів змінює судову практику та регуляторний підхід у цій сфері.

Стан дослідження проблеми. Останніми роками у науковій літературі значно посилюється інтерес до питань цифрової трансформації у різних секторах — від податкової і митної політики [6; 7], до зовнішньоекономічної діяльності [8], цифрової торгівлі [9], правових аспектів використання блокчейн-технологій [10], загального регулювання цифрової економіки [11] тощо. Така міжгалузєва увага до цифровізації відображає глобальну тенденцію оновлення правових механізмів і логіки функціонування публічної влади. У межах дослідження цифрової трансформації процесу банкрутства доцільним є звернення до сучасної доктрини щодо функціональної структури відокремленого провадження. Так, Поляков Б. М., Радзивілюк В., Поляков Р. [12; 13] підкреслюють, що відокремлені спори мають автономне значення для формування підсумків основного провадження, оскільки охоплюють ключові питання щодо активів боржника, законності вимог кредиторів тощо. Водночас традиційна форма їх реалізації, як відзначають українські автори, є складною, надмірно формалізованою та потребує оптимізації.

У цьому контексті значним є внесок О. З. Никон, яка у дисертаційному дослідженні обґрунтовує теоретико-методологічні засади цифровізації правосуддя та пропонує розглядати цифрову трансформацію судової системи як багатовимірну правову категорію. На думку автора, цифровізація судових проваджень, включаючи відокремлені у банкрутстві, є передумовою підвищення ефективності доступу до правосуддя, реалізації принципу процесуальної економії та забезпечення рівності учасників через прозорість процедур [14].

Такі висновки кореспондують із сучасними європейськими тенденціями, зокрема із положеннями Директиви (ЄС) 2019/1023, яка прямо заохочує впровадження цифрових інструментів у процедурі реструктуризації, у т.ч. електронного обміну документами та відеозасідань [15].

Водночас традиційні механізми вирішення відокремлених спорів у межах справи про банкрутство нерідко були повільними та надмірно

формалізованими. Це обумовило необхідність впровадження цифрових технологій у господарське судочинство. У результаті реформ 2017 року до процесуальних кодексів було внесено положення про ЄСІТС та можливість електронного обміну документами. У господарському процесі ці новели започаткували новий вид доказів — електронні докази, які можуть подаватися в оригіналі електронного документа або в копії, засвідченій електронним підписом. Так, Ю.Брежнева у своєму аналізі звертає увагу, що з впровадженням ст. 96 ГПК України суди зіштовхнулися з питаннями належної подачі та оцінки електронних доказів на практиці [16]. Таким чином, наукові джерела акцентують увагу як на теоретичних засадах цифрових змін (правова природа відокремлених проваджень, принципи е-правосуддя), так і на прикладних викликах (відсутність належного програмного забезпечення, відповідальність за збереження даних, необхідність методичних рекомендацій щодо електронних доказів тощо).

В англійських джерелах тема цифровізації в сфері банкрутства також набуває популярності. Міжнародні організації та експертні співтовариства пропонують орієнтири для реформ. Принципи ЮНСІТРАЛ щодо реформування законодавства про неплатоспроможність наголошують на ключових цілях: процедури мають забезпечувати якнайшвидше і ефективно вирішення фінансових проблем боржника з урахуванням інтересів кредиторів та суспільства [17].

На рівні міжнародних документів, що стосуються саме цифрових аспектів банкрутства, можна згадати рекомендації Світового банку та форумів INSOL щодо автоматизації. Приміром, в оглядах INSOL Europe зазначається, що цифровізація процедур неплатоспроможності є цінною, але потребує адаптації до нових реалій правової системи і постійного навчання учасників процесу [18]. Такий підхід перегукується з досвідом країн Заходу: впровадження IT-рішень має супроводжуватися підготовкою персоналу та удосконаленням інституційних процедур.

Зарубіжний досвід наочно демонструє переваги цифрового підходу. В ЄС протягом останніх років створено систему взаємопов'язаних електронних реєстрів банкрутств. Всі держави-члени тепер ведуть електронні реєстри інформації про неспроможність, які з'єднуються між собою і стають доступними для пошуку через єдиний європейський портал правосуддя [19]. Це впровадження забезпечує прозорість і публічність даних про банкрутства у транскордонному вимірі. Більш того, Регламент (ЄС) 2015/848 (переглянутий) зобов'язує держави публікувати ключову інформацію про відкриття проваджень, призначення розпорядників та завершення процедур у своїх реєстрах, що полегшує доступ кредиторів і боржників до даних в електронній формі. Досвід США також є показовим: у федеральних судах діє система електронного подання та управління

справами CM/ECF, яка охоплює і суди з банкрутства. Завдяки їй всі документи у справі зберігаються в електронному вигляді, що скорочує витрати на паперовий документообіг і прискорює розгляд [20]. У Сполученому Королівстві також активно використовуються електронні аукціони та онлайн-платформи для продажу майна банкрутів (хоч це і не централізовано державою, але стало загальною практикою серед арбітражних керуючих).

Отже, огляд наукових праць і міжнародних документів підтверджує думку, що цифровізація — це необхідний вектор розвитку процедури банкрутства, підтриманий як теоретичними концепціями, так і практичними прикладами з різних країн.

Виклад основних положень. Цифрові інструменти в національному законодавстві та практиці

Аналіз національного законодавства України показує, що за останні роки закладено необхідні правові рамки для електронного судочинства у справах про банкрутство. Господарський процесуальний кодекс (ГПК) України містить норми, які дозволяють учасникам справи подавати документи через підсистему «Електронний суд» ЄСІТС та використовувати електронні докази. Зокрема, стаття 6 ГПК України гарантує рівність електронного документа, підписаного кваліфікованим електронним підписом, паперовому, а стаття 96 ГПК України дає визначення електронних доказів та врегульовує порядок їх подання [10]. Відтак, у межах справи про банкрутство тепер можливе електронне подання як заяв про відкриття провадження у справі про банкрутство чи окремих процесуальних документів, так і позовів у відокремлених провадженнях, якщо сторони та суд технічно готові до цього. Хоча повноцінне функціонування ЄСІТС запізнилося (планувалося ще на березень 2019 р.), на практиці вже у 2019–2020 рр. сформувалася судова позиція, що дозволяє використання її окремих компонентів. Верховний Суд України підтвердив право учасника подавати процесуальні документи в електронній формі навіть до офіційного старту ЄСІТС, за умови застосування електронного підпису [1]. Це рішення фактично узаконило електронне листування із судом у процедурі банкрутства і для основної справи, і для розгляду майнових спорів у її межах.

У 2021–2023 роках відбувся поступовий запуск ЄСІТС, що має безпосередній вплив на банкрутство. Для учасників господарського процесу, до яких належать і арбітражні керуючі, було встановлено обов'язок зареєструвати електронний кабінет та користуватися ним з жовтня 2023 року [4]. Це означає, що документообіг між судом і арбітражним керуючим (ключовою фігурою у відокремлених провадженнях, який може виступати стороною у справі або третьою особою на стороні боржника) теж переходить у цифровий формат. Ухвали суду про відкриття

відокремлених позовних проваджень, повідомлення про судові засідання тепер можуть надсилатися через ЄСІТС, що прискорює комунікацію. Крім того, електронний кабінет дає арбітражному керуючому доступ до матеріалів справи онлайн, що особливо важливо, коли паралельно розглядається кілька спорів у межах справи про банкрутство. Відповідно, відокремлені провадження інтегруються в єдиний цифровий простір справи.

Окремо слід відзначити вплив цифровізації на процедуру реалізації майна боржника, яка нерідко стає предметом відокремлених спорів (наприклад, оскарження результатів аукціону). До впровадження електронних аукціонів процес продажу активів банкрута був тривалим і непрозорим: від оголошення торгів у пресі до їх проведення проходило багато часу, існували ризики змови чи заниження ціни, а середній відсоток задоволення вимог кредиторів був украй низьким — менш як 10%. Кодекс України з процедур банкрутства 2018 року кардинально змінив цю ситуацію, запровадивши обов'язковий продаж активів через електронну торгову систему. Постановою Кабінету Міністрів України від 2 жовтня 2019 р. для цих цілей було визначено систему Prozorro. Продажі, яка до того успішно працювала для державних і банківських активів. Принцип роботи Prozorro. Продажі — онлайн-аукціони з відкритим доступом для всіх бажаючих, повна прозорість інформації про лоти та учасників, відсутність корупційного впливу на хід торгів [21]. Для відокремлених проваджень це означає менше підстав для спорів: коли майно продається відкрито, кредитори рідше оскаржують результати, а якщо й оскаржують — то суд має повний електронний слід (лог) проведення аукціону як доказ. Наприклад, система фіксує кожен крок — від оголошення до визначення переможця — тож у разі судового розгляду щодо неправомірності аукціону цифрові докази з системи забезпечують об'єктивність вирішення спору. До прикладу, у відокремленому провадженні у справі № 916/3619/19(916/1720/24) було оскаржено результати аукціонів з продажу майна банкрута і скарги посилалися на те, що ліквідатором під час підготовки до проведення вказаних аукціонів було допущено ряд порушень, які на його думку вплинули на формування ціни придбаного лоту, а також встановлено умови участі у торгах з дискримінаційними положеннями. Висновки суду [22] щодо фактичних обставин справи було зроблено, зокрема завдяки дослідженню судом основних доказів — відкритої інформації про проведення аукціонів з продажу майна, яка була розміщена на платформі Prozorro. Продажі і базується на технології блокчейн (англ. blockchain ланцюг блоків) — безпечній, надійній та прозорій системі запису та передачі інформації, що дозволяє зберігати дані у вигляді ланцюжка блоків за допомогою мережі комп'ютерів, де підробити або змінити внесені дані неможливо [23].

Ще одним виміром цифровізації є автоматизація внутрішніх процесів у процедурах банкрутства. Згадана раніше автоматизована система «Банкрутство та неплатоспроможність» (АСБН) дозволяє створити єдину площину обміну актуальною інформацією не лише про стан судових справ, а й про роботу арбітражних керуючих, економічні показники боржників, результати здійснення Мін'юстом своїх повноважень як державного органу з питань банкрутства. Інтеграція АСБН з вебпорталом Міністерства юстиції України дозволяє будь-якій зацікавленій особі отримати електронну довідку про перебування боржника у процедурі банкрутства [5], що полегшує обмін інформацією між різними процесами. Наприклад, якщо паралельно проводяться дії у виконавчій службі, державний або приватний виконавець може легко перевірити чи відкрито відносно підприємства або юридичної особи справу про банкрутство (неплатоспроможність) чи боржник вже визнаний банкрутом, оскільки статус боржника прямо впливає на повноваження виконавця. Усе це зменшує дублювання дій та сприяє економії часу, впливає на мінімізацію спорів щодо незаконних дій державного або приватного виконавців, які мають майнові наслідки.

Отже, в Україні вже зроблено суттєві кроки: е-суд, е-аукціони, е-реєстри банкрутств — ці інструменти змінюють обличчя процедур банкрутства і, зокрема, відокремлених проваджень у їх межах. Надалі слід очікувати повної інтеграції цих компонентів у єдину екосистему. Вже зараз можна говорити про позитивні результати: скорочення строків розгляду спорів (завдяки електронній комунікації та доказам), підвищення прозорості (через відкриті аукціони, реєстри, публічність даних) та зменшення витрат сторін (менше судових засідань потребує особистої присутності, менше паперової роботи — отже, менше судового збору і витрат на поштові відправлення).

Порівняльно-правовий аналіз: досвід ЄС, США та Сполученого Королівства

Досвід інших країн підтверджує: цифровізація стає невід'ємною складовою сучасних процедур банкрутства, змінюючи не лише технологію, а й філософію їх проведення. Розглянемо кілька ключових аспектів у порівняльному розрізі.

Електронне судочинство та подання документів. У США система електронного подання (CM/ECF) діє з початку 2000-х років у всіх федеральних судах, включно з банкрутними. Обов'язковість використання цієї системи для адвокатів привела до того, що понад 90% документів у справах подаються онлайн. Як наслідок — значно знизилася витрати на друк і архівування, пришвидшився обіг документів. Описуючи ефект, американські джерела відзначають, що система CM/ECF дозволяє судам, що розглядають справи про банкрутство, вести всі документи справи в електронній формі, що суттєво скорочує витрати на паперову роботу [20]. Для України цей

досвід співзвучний прагненням повністю перейти на електронний формат справ. По-перше господарські суди, які розглядають справи про банкрутство та відокремлені провадження, є найбільш технічно та законодавчо готовими до роботи з електронними справами. Верховний Суд додатково зазначив, що відповідно до ч. 5 ст. 6 ГПК України обов'язок зареєструвати електронний кабінет покладається на юридичну особу, навіть якщо її інтереси в судовому процесі представляє адвокат, який теж має електронний кабінет [24]. За досить короткий час інтеграція юридичних осіб та спеціальних суб'єктів (адвокатів і арбітражних керуючих, зокрема) у підсистему електронний суд створила потужну площину для взаємодії суду з учасниками справ. Але саме у контексті розгляду справ про банкрутство і відокремлених проваджень важливим елементом є вдосконалення інтерфейсу програмного забезпечення та зручних механізмів навігації, оскільки дана категорія справ передбачає дослідження великого об'єму документів та інших доказів, що може ускладнювати використання (дослідження) доказів у судових засіданнях та при підготування процесуальних документів.

У країнах Європи також продовжує розвиватись тенденція цифровізації. В Англії та Уельсі з 2016 р. особисте банкрутство ініціюється винятково онлайн — через урядовий портал, де боржник заповнює форму і подає її електронно [25]. Цей крок не лише спростив життя боржникам (більше не потрібно йти до суду і взаємодіяти з суддями), але й дозволив судам зосередитися на справах, які дійсно потребують судового розгляду (наприклад, спори з кредиторами). У масштабах всього процесу банкрутства перехід на електронні заяви зменшив навантаження і пришвидшив відкриття процедур. Щодо стану розроблення процедури неплатоспроможності фізичної особи в Україні, то варто зазначити, що українські суди ще на значному віддаленні від ідеї максимального спрощення розгляду питання банкрутства громадян та мінімізації ролі суду у даному процесі. Вказана категорія справ чи не найважча зараз з точки зору зібрання та оцінки доказів. «Фінансове життя» фізичної особи є не настільки формалізованим (і може й не має бути) як діяльність юридичної особи. Тому коло доказів, за якими можливо встановити обставини неплатоспроможності боржника і, що не менш важливо, стан добросовісності особи у процесі потрапляння у фінансові труднощі, є вкрай обмеженим. Крім того, основні елементи дослідження у справах про неплатоспроможність пов'язані із встановленням обставин безпідставного і фінансово необґрунтованого збагачення майновими активами членів сім'ї боржника. Коло вказаних осіб, визначене ч. 5 ст. 116 КУзПБ, є досить широким, що ускладнює збір інформації з огляду на необхідність дотримання балансу інтересів при розгляді справи судом і захистом персональних даних осіб, які є вимушеними учасниками справи про

неплатоспроможність. Відокремлені провадження про визнання недійсними договорів дарування майна боржником члену сім'ї, спростування майнових дій про відмову боржника від спадку або виконання грошового зобов'язання за члена сім'ї у підозрілий період є найбільш поширеними видами спорів. Тому ключова роль суду у даних спорах в Україні поки залишається сталою.

Варто зауважити, що британський Insolvency Service (орган виконавчої влади у сфері банкрутства) також паралельно запровадив електронні сервіси для кредиторів — вони можуть подавати свої вимоги та відслідковувати хід процедур через онлайн-портали, а збори кредиторів можуть проводитися в режимі відеоконференцій. Все це робить процедури більш доступними і менш затратними.

В Україні подання кредитором заяв з грошовими вимогами до боржника вже усталена практика, яка реалізується через електронну підсистему «Електронний суд» і яка дозволяє скоротити строк на отримання документів як судом, так і обов'язковими адресатами — боржником та розпорядником майном боржника для подання відзивів на заяви. При цьому варто звернути увагу на те, яким чином, крім самої заяви, кредитори подають до суду докази в обґрунтування заявлених вимог. При поданні позовної заяви п. 8 ч. 3 ст. 168 ГПК України вимагає від заявника зазначити перелік документів та інших доказів, що додаються до заяви; перелік доказів, які не можуть бути подані разом із позовною заявою (за наявності); відомості щодо наявності у позивача або іншої особи оригіналів письмових або електронних доказів, копії яких додано до заяви. Таким чином, суд при отриманні документів з накладеним електронним цифровим підписом має відомості які докази подані як копії з оригіналу документу, а які ні.

Однак, ч. 3 ст. 45 КУзПБ не покладає такий обов'язок на кредитора у справі про банкрутство. Тож суд без додаткового з'ясування цих обставин у судовому засіданні або шляхом витребування відповідних відомостей ухвалою суду у заявника, якщо особа не з'явилась у судові засідання, не може встановити чи є поданий документ копією оригіналу документу, чи копією з іншої копії, наприклад. Такі недостатньо формалізовані деталі процесу нівелюють (або суттєво знижують) користь від запроваджених цифрових механізмів в контексті дотримання принципу процесуальної економії — оптимізації судових витрат і часу.

У питанні прозорості та публічності інформації Європейський Союз реалізував унікальний проект — інтеграція реєстрів неплатоспроможності. Згідно з Регламентом 2015/848, кожна країна ЄС повинна мати електронний реєстр, де публікуються відомості про хід справи про банкрутство (щонайменше дата відкриття, основні процесуальні рішення, дані про боржника та розпорядника майна). Ці національні реєстри поступово об'єднані через Єдиний

портал e-Justice, що дозволяє шукати інформацію про банкрутство будь-де в ЄС з єдиної точки доступу [19]. Для України впровадження власного Єдиного реєстру боржників (через АСБН) є кроком у цьому напрямі. У майбутньому, з набуттям членства в ЄС, Україна зможе підключити свій реєстр до загальноєвропейської мережі. Аналітичні програмні засоби дозволяють швидко аналізувати фінансові дані боржника, виявляти підозрілі транзакції, відстежувати активи по різних юрисдикціях. Для відокремлених проваджень (як-то спори про визнання правочинів недійсними, субсидіарну відповідальність, спори щодо визнання вимог кредиторів) наявність повної інформації про усі інші аспекти «життя» боржника допомагає суду прийняти обґрунтоване рішення.

Таким чином, порівняльний аналіз демонструє: Україна рухається в руслі світових трендів. Досвід ЄС, США, Сполученого Королівства підтверджує, що цифровізація підвищує результативність процедур банкрутства. Вона скорочує тривалість проваджень (завдяки автоматизації і онлайн-взаємодії), зменшує витрати (через економію на паперах, поїздках, зборі інформації), покращує прозорість і довіру (через відкритість даних і мінімізацію людського фактору в ключових процесгах). Для відокремлених проваджень у процедурі банкрутства ці покращення особливо цінні, адже такі спори часто визначають долю значних сум або активів, і їх ефективно вирішення наближає успішне завершення всієї процедури.

Вплив цифровізації на принципи банкрутства та пропозиції щодо вдосконалення законодавства

Цифровізація прямо впливає на прискорення розгляду справ про банкрутство. Електронний обмін документами усуває затримки, пов'язані з доставкою кореспонденції, дозволяє паралельно готуватися до розгляду кількох спорів. Відокремлене провадження, яке раніше могло «затримуватись» через очікування повернення матеріалів основної справи з апеляційної чи касаційної інстанції, зараз може розвиватися паралельно: суддя має доступ до електронної основної справи боржника і якщо сторона відокремленого провадження заявляє про необхідність дослідження частини документів, які містяться у основній справі, суд має можливість їх дослідити. Проте, варто звернути увагу, що при наявності цифрового ресурсу недосконалим залишається процедура формування матеріалів справи при залученні доказів у відокремлених позовних провадженнях. Вироблений судовою практикою підхід до формування кола доказів у відокремленому провадженні [26] вимагає окреслити механізм, за яким докази з основної справи про банкрутство набувають статусу доказів і далі підлягають дослідженню у відокремленому позовному провадженні. Автору відомо декілька варіантів реалізації даного підходу — (1) зобов'язання сторони, якою заявлено про дослідження таких доказів, на-

дати їх копії у справу відокремленого провадження; (2) зобов'язання сторони зазначити письмово перелік доказів і їх знаходження у основній справі про банкрутство (томи, аркуші) для дослідження цих доказів у судовому засіданні за матеріалами основної справи; (3) зобов'язання сторони письмово оформити клопотання із зазначенням реквізитів документів (дат і вх. номерів), за якими суд може ідентифікувати вказані документи в електронній основній справі та ухвалою суду залучити їх до справи відокремленого позовного провадження із наданням відповідного доручення технічним працівникам здійснити копіювання (дублювання, перенесення) вказаних документів до електронної справи відокремленого провадження. В процесі апробації першого варіанту були виявлені недоліки у вигляді необхідності надання стороні додаткового часу для отримання копій документів з основної справи (іноді документи, що характеризують фінансовий стан боржника, є дуже об'ємними), їх належне завірення та подання у відокремлене провадження. Під час апробації другого варіанту — у вигляді неможливості технічно забезпечити відповідачу право вчасно ознайомитись з окремими документами основної справи, оскільки у більшості випадків вказана сторона не є учасником справи про банкрутство і її залучення до електронної справи не передбачено процесуальним законодавством. Таким чином, на даний час дослідження оптимальним видається застосування третього підходу і використання цифрового механізму дублювання доказів з основної справи про банкрутство до відокремленого провадження саме судом, що забезпечить сторонам рівний доступ до вивчення документів, вчасного реагування на них у вигляді поданих заяв по суті та дослідження їх судом у судовому засіданні. Крім іншого, такий підхід має переваги при оскарженні рішень відокремлених позовних проваджень і направленні справ у апеляційну та касаційну інстанції. Таке формування справ відокремленого провадження не вимагатиме направлення частин (томів) основної справи про банкрутство, які містять вищезазначені докази, і не перешкоджатиме безперервному розгляду основної справи.

Але саме у контексті розгляду справ про банкрутство і відокремлених проваджень важливим елементом є вдосконалення інтерфейсу програмного забезпечення та зручних механізмів навігації, оскільки дана категорія справ передбачає дослідження великого об'єму документів та інших доказів, що може ускладнювати використання доказів у судових засіданнях та при підготування процесуальних документів.

Як наслідок, загальні строки процедури банкрутства скорочуються. Це відповідає базовій цілі, сформульованій, зокрема, у принципах Світового банку — забезпечити швидко й ефективно врегулювання неплатоспроможності для максимально повного задоволення вимог кредиторів [17]. Процесуальна

економія проявляється і у зниженні витрат: коли засідання проводяться в режимі відеоконференції, сторони економлять на витратах часу і коштів на дорогу; коли докази подано в електронній формі, не потрібно оплачувати послуги пошти чи кур'єра.

Окремо питання прозорості стосується діяльності арбітражних керуючих. Цифрові рішення вже допомагають мінімізувати ризики зловживань (автоматичне призначення на справи, публічні аукціони замість прямих продажів). Відкритість роботи арбітражного керуючого може бути вдосконалена шляхом запровадження електронного журналу дій арбітражного керуючого у справі, який був би видимий кредиторам через їхні електронні кабінети. Це може бути функціонал тієї ж АСБН: арбітражний керуючий вносить у систему ключові кроки (винесення на обговорення плану санації, подання позову про оскарження угоди боржника, виплата коштів кредиторам тощо), і кредитори в реальному часі бачать прогрес. Така відкритість дисциплінуватиме арбітражних керуючих, кредитори матимуть інформацію про його поточну діяльність, зменшиться кількість скарг щодо бездіяльності арбітражного керуючого та відмови затверджувати йому звіт про грошову винагороду та витрати.

Цифровізація опосередковано сприяє підвищенню якості судових рішень. По-перше, судді отримують у розпорядження більш повні й надійні докази (електронні документи часто містять метадані, які підтверджують їх достовірність; системи аукціонів генерують протоколи тощо). Це підвищує об'єктивність оцінки обставин. По-друге, завдяки доступу до баз даних і судових реєстрів суддя може у короткі строки, вже під час підготовки до розгляду справи перевірити дані, які раніше було складно з'ясувати (наприклад, щодо бенефіціарних власників, наявності персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), наявності непереданих відокремлених проваджень, тощо). Відтак рішення у відокремленому спорі будуватиметься на повнішій інформаційній базі. Це знижує ризик судових помилок та скасування рішень у вищих інстанціях.

Щоб використати ці переваги максимально, варто нормативно закріпити взаємодію між судовою системою та іншими державними електронними системами. Наприклад, надати судам прямий електронний доступ до баз даних Мін'юсту для перевірки відомостей під час розгляду справ. Такі механізми вже частково існують (суди можуть отримувати інформацію на запит), але автоматизованого доступу з повним функціоналом, зокрема до реєстраційних справи боржників, реєстру речових прав на нерухоме майно і т.д., поки немає. Його впровадження підвищить оперативність та якість судочинства.

На основі проведеного аналізу можна запропонувати такі конкретні зміни до КУзПБ та ГПК України з метою подальшої цифрової трансформації відокремлених проваджень:

- доповнити КУзПБ України положеннями про електронну взаємодію кредиторів і боржника. Зокрема, передбачити, що повідомлення кредиторів про відкриття справи про банкрутство та про їхні права може здійснюватися через офіційний електронний кабінет або електронну адресу, зазначену кредитором. Це вимагатиме від кредиторів реєструватися в системі, але водночас гарантуватиме швидке інформування і зменшить ризик, що кредитор пропустить строк пред'явлення вимог через затримку поштової кореспонденції;
 - доповнити ч. 3 ст. 45 КУзПБ України положеннями про те, що заява кредитора має містити перелік документів та інших доказів, що додаються до заяви; зазначення доказів, які не можуть бути подані разом із заявою (за наявності); зазначення щодо наявності у заявника або іншої особи оригіналів письмових або електронних доказів, копії яких додано до заяви;
 - доповнити ст. 6 КУзПБ України частиною 5 і зазначити, що під час здійснення судових процедур щодо боржника з метою зменшення строків провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність), відокремлених провадженнях господарський суд керується принципами судового контролю та офіційного з'ясування всіх обставин у справі, вживає визначених законом заходів, необхідних для з'ясування всіх обставин у справі, у тому числі щодо виявлення та витребування доказів, з власної ініціативи; отримує дані з державних реєстрів та інших електронних систем;
 - вдосконалити інтерфейс програмного забезпечення та зручних механізмів навігації електронної справи про банкрутство та відокремлених проваджень, з урахуванням необхідності дослідження великого об'єму документів та інших доказів, та з метою технічного полегшення даного процесу у судових засіданнях та при підготування процесуальних документів;
 - закріпити у ст. 7 КУзПБ механізм, за яким докази з основної справи про банкрутство набувають статусу доказів і далі підлягають дослідженню у відокремленому позовному провадженні. Встановити обов'язок для заявника письмово оформлювати клопотання із зазначенням реквізитів документів (дат і вх. номерів), за якими суд може ідентифікувати вказані документи в електронній основній справі та ухвалою суду залучити їх до справи відокремленого позовного провадження із наданням відповідного доручення технічним працівникам здійснити копіювання (дублювання, перенесення) вказаних документів до електронної справи відокремленого провадження;
 - запровадити електронний журналу дій арбітражного керуючого, інтегрований з боржником і кредиторами через їхні електронні кабінети.
- Усі ці пропозиції мають спільну мету: зробити так, щоб цифрові інструменти органічно доповнювали

правові норми і забезпечували найповнішу реалізацію призначення процедур банкрутства.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що цифровізація виступає одним із визначальних векторів трансформації процедур банкрутства в Україні, особливо відокремлених проваджень, які раніше були найменш пристосовані до швидкої та ефективної реалізації. Встановлено, що цифрові технології не просто оптимізують, а якісно змінюють судочинство у відокремлених провадженнях: вони стають значно оперативнішими, прозорішими та менш ресурсозатратними. Автором вперше здійснено комплексну оцінку саме відокремленого провадження в процедурі банкрутства через призму цифровізації, об'єднавши різні аспекти — судову практику, нормативні зміни, цифрові сервіси та міжнародний досвід.

Обґрунтовано, що цифровізація впливає не лише на технічну сторону справ, а й змінює самі принципи відокремленого провадження — зокрема, змагальність, рівність учасників, прозорість, судовий контроль і доступність правосуддя. Судова практика України (зокрема, позиції Верховного Суду щодо електронного документообігу та ЄСІТС) підтверджує нормативно-практичне закріплення цих змін.

Доведено, що результати цифровізації вже помітні на практиці: продаж майна через систему Prozorro. Продажі підвищили прозорість та повернення коштів кредиторам, а впровадження Е-кабінетів та електронних комунікацій зменшило процесуальні строки з днів до хвилин. Запровадження автоматизо-

ваних систем (АСБН, реєстри боржників) забезпечує більш якісне інформаційне наповнення судового процесу, підвищуючи ефективність управління справами. Аналіз міжнародного досвіду (ЄС, США, Сполучене Королівство) підтвердив універсальність і позитивний вплив цифрових технологій у банкрутстві. Встановлено, що Україна в певних аспектах навіть випереджає європейські країни, зокрема, щодо повної заміни паперових процедур на електронні аукціони та цифрову комунікацію.

Запропоновано конкретні напрями вдосконалення банкрутного законодавства, практична реалізація яких здатна ліквідувати існуючі проблеми та зробити процедуру банкрутства повністю цифровою та інтегрованою.

На завершення слід наголосити, що цифровізація не є самоціллю, а засобом реалізації принципів ефективності, прозорості й доступності правосуддя. Саме новий погляд на цифровізацію як інструмент зміни принципів та якості відокремленого провадження у справах про банкрутство складає ключову авторську новизну даної роботи. Подальший розвиток цього напрямку повинен враховувати як позитивний досвід, так і потенційні ризики, аби українська процедура банкрутства стала максимально сучасною і справедливою. Таким чином, цифровізація виступає не просто технічною новацією, а фундаментальною зміною в підходах до організації процесу банкрутства, зокрема відокремлених спорів, які є важливою складовою сучасної економічної та правової системи України.

Література

1. Осетинська Г. Електронне судочинство в господарському процесі: бути чи не бути? *HAS*. 2021. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/elektronne-sudochynstvo-v-gospodarskomu-protsesi-buty-chy-ne-buty> (дата звернення: 07.04.2025).
2. Згама А. О. Щодо цифрової трансформації правосуддя та перспектив для сфери господарювання. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. Вип. 6. С. 320–325.
3. Верховний Суд України. Постанова від 06 серп. 2020 р. у справі № 160/1841/19 (адмін. провадження № К/9901/10608/19). *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90910551> (дата звернення: 07.04.2025).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обов'язкової реєстрації та використання електронних кабінетів в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами: Закон України від 29 черв. 2023 р. № 3200-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 81. Ст. 297.
5. Автоматизована система «Банкрутство та неплатоспроможність» введена в дослідну експлуатацію. *Державне підприємство «Національні інформаційні системи»*. 2024. URL: <https://nais.gov.ua/article/as-bankrutstvo-ta-neplatospromojnist-vvedeno-v-doslidnu-ekspluatatsiyu#> (дата звернення: 14.04.2025).
6. Машенко О. В., Козаченко Ю. П. Запровадження процесу цифровізації у діяльність органів державної податкової служби. *Право та державне управління*. 2023. № 3. С. 101–111. <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.3.15>.
7. Криниця С. О. Цифрова трансформація податкової та митної систем: зарубіжний досвід та перспективи для України. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 9. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15165120>.
8. Гудіма Т., Камішанський В. Штучний інтелект як інструмент цифровізації зовнішньоекономічної політики: особливості правового регулювання. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2023. № 3(50). С. 398–409. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.50.2023.4039>.

9. Hudima T., Trehub O., Kamyshanskiy V. International Digital Trade & Digital Economy Agreements: Challenges and Prospects for Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. № 5(52). P. 449–460. <https://doi.org/10.55643/fcapter.5.52.2023.4139>.
10. Kamyshanskiy V.I. Правові аспекти цифровізації міжнародної торгівлі шляхом упровадження технології блокчейн (досвід для України). *Економіка та право*. 2022. № 4 (67). С. 31–42. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.04.031>.
11. Вінник О., Попович Т.Г., Дерев'яно Б.В. Регулювання відносин цифрової економіки: окремі аспекти. Вісник Національної академії правових наук України. 2022. Том 29, № 3. С. 181–204. <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2022-29-3-181>.
12. Поляков Б. Зона розрешення. *Юридическая практика*. 2016. № 24. URL: <https://pravo.ua/articles/zona-razresheniya/> (дата звернення: 07.04.2025).
13. Радзивілюк В., Поляков Р. Проблеми застосування господарськопроцесуальних норм у процедурі банкрутства (неплатоспроможності). *Право України*. 2020. № 7. С. 147–158.
14. Никон О.З. Цифровізація (діджиталізація) системи правосуддя в Україні: теоретико-правові засади: дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2025. 214 с.
15. Directive (EU) 2019/1023 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on preventive restructuring frameworks, on discharge of debt and disqualifications, and on measures to increase the efficiency of procedures concerning restructuring, insolvency and discharge of debt, and amending Directive (EU) 2017/1132 (Directive on restructuring and insolvency) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/1023/oj/eng> (дата звернення: 07.04.2025).
16. Брежнева Ю. Електронні докази у господарському процесі: що на практиці? *Юридична газета*. 2018. № 27–28 (629–630). URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/gospodarske-pravo/elektronni-dokazi-u-gospodarskomu-procesi-shcho-na-praktici.html> (дата звернення: 07.04.2025).
17. UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law. URL: https://uncitral.un.org/en/texts/insolvency/legislative-guides/insolvency_law (дата звернення: 07.04.2025).
18. Menezes A., Gropper A. Overview of Insolvency and Debt Restructuring Reforms in Response to the COVID-19 Pandemic and Past Financial Crises: Lessons for Emerging Markets / prepared under the guidance of M. Uttamchandani. The World Bank, 2021. 31 p. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/26425805-0577-5c0a-af88-9c575efc22e7/content> (дата звернення: 07.04.2025).
19. Bankruptcy and insolvency registers. *European e-Justice Portal*. URL: https://e-justice.europa.eu/topics/registers-business-insolvency-land/bankruptcy-and-insolvency-registers_en (дата звернення: 07.04.2025).
20. Case Management/Electronic Case Filing system [CM/ECF] Law and Legal Definition. URL: <https://definitions.uslegal.com/c/case-management-electronic-case-filing-system-cm-ecf/> (дата звернення: 07.04.2025).
21. ProZorro.Sale to Sell Property of Bankrupt Entities — CMU Decision. 2019. URL: <https://ti-ukraine.org/en/news/prozorro-sale-to-sell-property-of-bankrupt-entities-cmu-decision> (дата звернення: 07.04.2025).
22. Рішення Господарського суду від 07.10.2024р. справа № 916/3619/19(916/1720/24). *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122414212> (дата звернення: 14.04.2025).
23. Нікітенко Л. Блокчейн — революційна технологія майбутнього. URL: <https://www.uadvice.com.ua/news/blokcheyn-revoluciynna-tehnologiya-maybutnogo> (дата звернення: 14.04.2025).
24. Ухвала Верховного Суду від 09.11.2023 р. справа № 920/857/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114796203> (дата звернення: 14.04.2025).
25. Changes to the bankruptcy application process: what you need to know. UK Government. URL: <https://www.gov.uk/government/news/changes-to-the-bankruptcy-application-process-what-you-need-to-know> (дата звернення: 07.04.2025).
26. Постанова Верховного Суду від 21.11.2019 р. у справі № 911/2548/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86039080/> (дата звернення: 14.04.2025).

References

1. Osetynska H. Elektronne sudochynstvo v hospodarskomu protsesi: buty chy ne buty? *HAS*. 2021. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/elektronne-sudochynstvo-v-gospodarskomu-protsesi-buty-chy-ne-buty> (access date: 07.04.2025).
2. Zghama A. O. Shchodo tsyfrovoy transformatsii pravosuddia ta perspektyv dlia sfery hospodariuvannia. *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*. 2024. Вип. 6. С. 320–325.
3. Verkhovnyi Sud Ukrainy. Postanova vid 06 serp. 2020 r. u spravi № 160/1841/19 (admin. provadzhennia № K/9901/10608/19). *Yedyni derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90910551> (access date: 07.04.2025).
4. Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo oboviazkovoї reieistratsii ta vykorystannia elektronnykh kabinetiv v Yedynii sudovii informatsiino-telekomunikatsiinii systemi abo yii okremii pidsystemi (moduli), shcho zabezpechuie obmin dokumentamy: Zakon Ukrainy vid 29 cherv. 2023 r. № 3200-IX. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2023. № 81. St. 297.
5. Avtomatyzovana systema “Bankrutstvo ta neplatospromozhnist” vvedena v doslidnu ekspluatatsiiu. *Derzhavne pidpriemstvo “Natsionalni informatsiini systemy”*. 2024. URL: <https://nais.gov.ua/article/as-bankrutstvo-ta-neplatospromojnist-vvedeno-v-doslidnu-ekspluatatsiyu#> (access date: 14.04.2025).

6. Mashchenko O. V., Kozachenko Yu. P. Zaprovdzhennia protsesu tsyfrovizatsii u diialnist orhaniv derzhavnoi podatkovoi sluzhby. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*. 2023. № 3. S. 101–111. <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.3.15>.
7. Krynytsia S. O. Tsyfrova transformatsiia podatkovoi ta mytnoi system: zarubizhnyi dosvid ta perspektyvy dlia Ukrainy. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*. 2025. № 9. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15165120>.
8. Hudima T., Kamyshanskyi V. Shtuchnyi intelekt yak instrument tsyfrovizatsii zovnishnoekonomichnoi polityky: osoblyvosti pravovoho rehuliuвання. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2023. № 3(50). S. 398–409. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.50.2023.4039>.
9. Hudima T., Trehub O., Kamyshanskyi V. International Digital Trade & Digital Economy Agreements: Challenges and Prospects for Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. № 5(52). R. 449–460. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.52.2023.4139>.
10. Kamyshanskyi V. I. Pravovi aspekty tsyfrovizatsii mizhnarodnoi torhivli shliakhom uprovdzhennia tekhnolohii blokchein (dosvid dlia Ukrainy). *Ekonomika ta pravo*. 2022. № 4 (67). S. 31–42. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.04.031>.
11. Vinnyk O., Popovych T. H., Derevianko B. V. Rehuliuвання vidnosyn tsyfrovoi ekonomiky: okremi aspekty. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*. 2022. Tom 29, № 3. S. 181–204. <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2022-29-3-181>.
12. Poliakov B. Zona razresheniya. *Yurydycheskaia praktyka*. 2016. № 24. URL: <https://pravo.ua/articles/zona-razresheniya/> (access date: 07.04.2025).
13. Radzyviliuk V., Poliakov R. Problemy zastosuvannya hospodarskoprotseusualnykh norm u protseduri bankrutstva (neplatospromozhnosti). *Pravo Ukrainy*. 2020. № 7. S. 147–158.
14. Nykon O. Z. Tsyfrovizatsiia (didzhytalizatsiia) systemy pravosuddia v Ukraini: teoretyko-pravovi zasady: dys. ... kand. yuryd. nauk. Lviv, 2025. 214 s.
15. Directive (EU) 2019/1023 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on preventive restructuring frameworks, on discharge of debt and disqualifications, and on measures to increase the efficiency of procedures concerning restructuring, insolvency and discharge of debt, and amending Directive (EU) 2017/1132 (Directive on restructuring and insolvency) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/1023/oj/eng> (access date: 07.04.2025).
16. Brezhnieva Yu. Elektronni dokazy u hospodarskomu protsesi: shcho na praktytsi? *Yurydychna hazeta*. 2018. № 27–28 (629–630). URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/gospodarske-pravo/elektronni-dokazi-u-gospodarskomu-procesi-shcho-na-praktici.html> (access date: 07.04.2025).
17. UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law. URL: https://uncitral.un.org/en/texts/insolvency/legislativeguides/insolvency_law (access date: 07.04.2025).
18. Menezes A., Gropper A. Overview of Insolvency and Debt Restructuring Reforms in Response to the COVID-19 Pandemic and Past Financial Crises: Lessons for Emerging Markets / prepared under the guidance of M. Uttamchandani. The World Bank, 2021. 31 p. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/26425805-0577-5c0a-af88-9c575efc22e7/content> (access date: 07.04.2025).
19. Bankruptcy and insolvency registers. *European e-Justice Portal*. URL: https://e-justice.europa.eu/topics/registers-business-insolvency-land/bankruptcy-and-insolvency-registers_en (access date: 07.04.2025).
20. Case Management/Electronic Case Filing system [CM/ECF] Law and Legal Definition. URL: <https://definitions.uslegal.com/c/case-management-electronic-case-filing-system-cm-ecf/> (access date: 07.04.2025).
21. ProZorro.Sale to Sell Property of Bankrupt Entities — CMU Decision. 2019. URL: <https://ti-ukraine.org/en/news/prozorro-sale-to-sell-property-of-bankrupt-entities-cmu-decision> (access date: 07.04.2025).
22. Rishennia Hospodarskoho sudu vid 07.10.2024r. sprava № 916/3619/19(916/1720/24). *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122414212> (access date: 14.04.2025).
23. Nikitenko L. Blokchein — revoliutsiina tekhnolohiia maibutnoho. URL: <https://www.uadvise.com.ua/news/blokcheyn-revoluciyna-tehnologiya-maibutnogo> (access date: 14.04.2025).
24. Ukhvala Verkhovnoho Sudu vid 09.11.2023 r. sprava № 920/857/20. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114796203> (access date: 14.04.2025).
25. Changes to the bankruptcy application process: what you need to know. *UK Government*. URL: <https://www.gov.uk/government/news/changes-to-the-bankruptcy-application-process-what-you-need-to-know> (access date: 07.04.2025).
26. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 21.11.2019 r. u spravi № 911/2548/18. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86039080/> (access date: 14.04.2025).